

constancia de los mártires lo rechazó hasta el último momento. Y alegaban esta razón: "Justamente hemos llegado al punto presente de nuestra libérrima voluntad, a fin de que no fuera violada nuestra libertad; si hemos entregado nuestra alma, ha sido precisamente para no tener que hacer nada semejante. Tal ha sido nuestro pacto con vosotros." Reconoció la injusticia la justicia y el tribuno autorizó que entraran simplemente tal como venían. Perpetua cantaba himnos pisando ya la cabeza del egipcio; Revocato, Saturnino y Sáturo increpaban al pueblo que los miraba. Luego, cuando llegaron ante la tribuna de Hilariano, con gestos y señas empezaron a decirle:

—Tú nos juzgas a nosotros; a ti te juzgará Dios.

Exasperado el pueblo ante esta actitud, pidió los hiciera azotar desfilando ante los *venatores*. Ellos, a la verdad, se felicitaron de que les cupiera alguna parte de los sufrimientos del Señor.

XIX. Mas el que dijo: *Pedid y recibiréis*, dió a cada uno, por haberla pedido, la forma de muerte que había deseado. Y, efectivamente, si alguna vez conversaban entre sí del martirio que cada uno quisiera, Saturnino afirmaba que estaba dispuesto a ser arrojado a todas las fieras sin excepción, para llevar más gloriosa corona. Y fué así que, al celebrarse el espectáculo, él y Revocato, después de experimentar las garras de un leopardo, fueron también atacados por un oso sobre el estrado. Sáturo, en

sacerdotum Saturni, feminae uero sacratarum Cereri, generosa illa in finem usque constantia repugnauit. Dicebat enim: "Ideo ad hoc sponte peruenuimus, ne libertas nostra obduceretur; ideo animam nostram addiximus, ne tale aliquid faceremus: hoc uobiscum pacti sumus." Agnouit iniustitia iustitiam; concessit tribunus, quomodo erant, simpliciter inducerentur. Perpetua psallebat, caput iam Aegyptii calcans. Reuocatus et Saturninus et Satorus populo spectanti comminabantur. Dehinc ut sub conspectu Hilariani peruenerunt, gestu et nutu coeperunt Hilariano dicere: "Tu nos, inquit, te autem Deus." Ad hoc populus exasperatus, flagellis eos uexari pro ordine uenatorum postulauit. Et ubique gratulati sunt, quod aliquid et de dominicis passionibus essent consecuti.

XIX. Sed qui dixerat: "Petite et accipietis", petentibus dederat eum exitum quem quisque desiderauerat. Nam, si quando inter se de martyrii sui uoto sermocinabantur, Saturninus quidem omnibus bestiis uelle se obici profitebatur: ut scilicet gloriosiore gestaret coronam. Itaque in commissione spectaculi ipse et Reuocatus leopardum experti etiam super pulpitem ab urso erant uexati. Satorus autem nihil magis

cambio, nada abominaba tanto como el oso; pero ya de antemano presumía que había de terminar de dentellada de leopardo. Así, pues, como le soltaran un jabalí, no le hirió a él, sino al *venator* que se lo había echado, y con tan fiera dentellada de la fiera que a los pocos días, después del espectáculo, murió; a Sáturo no hizo sino arrastrarlo. Entonces le ligaron en el puente o tablado para que le atacara un oso; pero éste no quiso salir de su madriguera. Así, pues, por segunda vez Sáturo fué retirado ileso.

XX. Mas contra las mujeres preparó el diablo una vaca bravísima, comprada expresamente contra la costumbre, emulando, aun en la fiera, el sexo de ellas. Así, pues, desnudas y envueltas en redes, eran llevadas al espectáculo. El pueblo sintió horror al contemplar a la una, joven delicada, y a la otra, recién parida, con los pechos destilando leche. Las retiraron, pues, y las vistieron de unas túnicas. La primera en ser lanzada en alto fué Perpetua, y cayó de espaldas; mas apenas se incorporó sentada, recogiendo la túnica desgarrada, se cubrió el muslo, acordándose antes del pudor que del dolor. Luego, requerida una aguja, se ató los dispersos cabellos, pues no era decente que una mártir sufriera con la cabellera esparcida, para no dar apariencia de luto en el momento de su gloria. Así compuesta, se levantó, y como viera a Felicidad tendida en el suelo, se acercó, le dió la mano y la levantó. Y ambas juntas se sostuvieron en pie, y, vencida la dureza del pueblo, fueron llevadas a la puer-

quam ursum abominabatur: sed uno morsu leopardi confici se iam praesumebat. Itaque cum apro subministraretur, uenator potius qui illum apro subligauerat, subfossus ab eadem bestia, post dies muneris obiit; Satorus solummodo tractus est. Et cum ad ursum substrictus esset in ponte, ursus de cauea prodire noluit. Itaque secundo Satorus inlaesus reuocatur.

XX. Puellis autem ferocissimam uaccam, ideoque praeter consuetudinem comparatam, diabolus praeparauit, sexui earum etiam de bestia aemulatus. Itaque dispoliatas et reticulis indutae producebantur. Horruit populus, alteram respiciens puellam delicatam, alteram a partu recentem stillantibus mammis. Ita reuocatae et discinctis indutae. Prior Perpetua iactata est, et concidit in lumbos. Et ubi sedit tunicam a laetere discissam ad uelamentum femoris reduxit, pudoris potius memor quam doloris. Dehinc acu requisita, et dispersos capillos infibulauit. Non enim decebat martyram sparsis capillis pati, ne in sua gloria plangere uideretur. Ita surrexit et elisam Felicitatem cum uidisset, accessit et manum ei tradidit et suscitauit illam. Et ambae pariter steterunt, et populi duritia deuicta reuo-

ta *Sanavivaria*. Allí, recibida por cierto Rústico, a la sazón catecúmeno, íntimo suyo, como si despertara de un sueño (tan absorta en el Espíritu y en éxtasis había estado), empezó a mirar en torno suyo, y con estupor de todos, dijo:

—¿Cuándo nos echan esa vaca que dicen?

Y como le dijeran que ya se la habían echado, no quiso creerlo hasta que reconoció en su cuerpo y vestido las señales de la acometida. Luego mandó llamar a su hermano, también catecúmeno, y le dirigió estas palabras:

—Permaneced firmes en la fe y amaos los unos a los otros y no os escandalicéis de nuestros sufrimientos.

XXI. Sáturo, por su parte, junto a otra puerta, estaba exhortando al soldado Pudente, a quien le decía:

—En resumen, ciertamente, como yo presumí y predije, ninguna fiera me ha tocado hasta el momento presente. Y ahora ¡ojalá creas de todo corazón! Mira que salgo allá y de una sola dentellada del leopardo voy a ser acabado. E inmediatamente, cuando ya el espectáculo tocaba a su fin, se le arrojó a un leopardo, y de un solo mordisco quedó bañado en tal cantidad de sangre que el pueblo mismo dió testimonio de su segundo bautismo, diciendo a gritos: “¡Buen baño! ¡Buen baño!” Y baño, efectivamente, de salvación había recibido el que de este modo se había lavado. Entonces le dijo al soldado Pudente:

—Adiós, y acuérdate de la fe y de mí, y que éstas cosas no te turben, sino que te confirmen.

catae sunt in portam Sanauuariam. Illic Perpetua a quodam tunc catechumeno, Rustico nomine, qui ei adhaerebat, suscepta, et quasi a somno expergita (adeo in Spiritu et in extasi fuerat) circumspicere coepit et instupentibus omnibus ait: “Quando, inquit, producimur ad uaccam illam nescio quam.” Et cum audisset quod iam euenerat, non prius credidit, nisi quasdam notas uexationis in corpore et habitu suo recognouisset. Exinde accersitum fratrem suum, et illum catechumenum, adlocuta est dicens: “In fide state, et inuicem omnes diligite; et passionibus nostris ne scandalizemini.”

XXI. Item Saturus in alia porta Pudentem militem exhortabatur, dicens: “Ad summam, inquit, certe, sicut praesumpsi et praedixi, nullam usque adhuc bestiam sensi. Et nunc de toto corde credas: ecce prode illo, et ab uno morsu leopardi consumor.” Et statim in fine spectaculi, leopardo obiectus, de uno morsu tanto perfusus est sanguine ut populus reuertenti illi secundi baptismatis testimonium reclamauerit: “Saluum lotum, Saluum lotum.” Plane utique saluus erat, qui hoc modo lauerat. Tunc Pudenti militi inquit: “Vale, inquit, memor fidei et mei; et haec te non conturbent, sed confir-

Al mismo tiempo pidió a Pudente un anillo del dedo y, empapado en la propia herida, se lo devolvió en herencia, dejándoselo como prenda y recuerdo de su sastre. Luego, exánime ya, cayó en tierra junto con los demás para ser degollados en el lugar acostumbrado. Mas como el pueblo reclamó que salieron al medio del anfiteatro para juntar sus ojos, compañeros del homicidio, con la espada que había de atravesar sus cuerpos, ellos espontáneamente se levantaron y se trasladaron donde el pueblo quería. Antes se besaron unos a otros, a fin de consumir el martirio con el rito solemne de la paz. Todos, inmóviles y en silencio, se dejaron atravesar por el hierro; pero señaladamente Sáturo, como fué el primero en subir la escalera y en su cúspide estuvo esperando a Perpetua, fué también el primero en rendir su espíritu. En cuanto a ésta, para que gustara algo de dolor, dió un grito al sentirse punzada entre los huesos. Entonces ella misma llevó a la propia garganta la diestra errante del gladiador novicio. Tal vez mujer tan excelsa no hubiera podido ser muerta de otro modo, como quien era temida del espíritu inmundo, si ella no hubiera querido.

¡Oh fortísimos y beatísimos mártires! ¡Oh de verdad llamados y escogidos para gloria de nuestro Señor Jesucristo! El que esta gloria engrandece y honra y adora, debe ciertamente leer también estos ejemplos, que no ceden a los antiguos, para edificación de la Iglesia, a fin de que también las nuevas virtudes atestigüen que es uno solo y siempre el mismo Espíritu Santo el que obra

ment.” Simulque ansulam de digito eius petiit, et uulneri suo mersam reddidit ei hereditatem, pignus relinquens illi et memoriam sanguinis. Exinde iam exanimis prosternitur cum ceteris ad iugulationem solito loco, et cum populus illos in medio postularet, ut gladio penetranti in eorum corpore oculos suos comites homicidii adiungerent, ultro surrexerunt, et se quo uolebat populos transtulerunt: ante iam osculati inuicem, ut martyrimum per solemniam pacis consummarent. Ceteri quidem immobiles et cum silentio ferrum receperunt: multo magis Saturus, qui et prior ascenderat, prior reddidit spiritum; nam et Perpetuam sustinebat. Perpetua autem, ut aliquid doloris gustaret, inter ossa compuncta exululauit; et errantem dexteram tirunculi gladiatoris ipsa in iugulum suum transtulit. Fortasse tanta femina aliter non potuisset occidi, quae ab inundo spiritu timebatur, nisi ipsa uoluisset.

O fortísimi ac beatísimi martyres! O uere uocati et electi in gloriam Domini nostri Iesu Christi! Quam qui magnificat et honorificat et adorat, utique et haec non minora veteribus exempla in aedificationem Ecclesiae legere debet, ut nouae quoque uirtutes unum et eundem semper Spiritum Sanctum usque adhuc operari testificentur, et omnipotentem Deum

Patrem et Filium eius Iesum Christum Dominum nostrum, cui est claritas et immensa potestas in saecula saeculorum Amen.

APENDICES

I. TEXTO GRIEGO DE LAS ACTAS DE LAS SANTAS PERPETUA Y FELICIDAD.

Ἐπί Οὐαλεριανοῦ καὶ Γαλιηνοῦ διωγμὸς ἐγένετο, ἐν ᾧ ἐμαρτύρησαν οἱ ἅγιοι Σάτυρος, Σατορνῖλος, Ῥεουκάτος, Περπετοῦα, Φηλικιτάτη, νόνας Φευρουαρίαις.

I. Εἰ τὰ παλαιὰ τῆς πίστεως δείγματα, καὶ δόξαν θεοῦ φανεροῦντα καὶ οἰκοδομῆν ἀνθρώποις ἀποτελοῦντα, διὰ τοῦτό ἐστιν γεγραμμένα, ἵνα τῇ ἀναγκῶσει αὐτῶν ὡς παρουσία τῶν πραγμάτων χρώμεθα καὶ ὁ θεὸς δοξασθῇ, διὰ τί μὴ καὶ τὰ καινὰ παραδείγματα, ἅτε δὴ ἐκότερα ἐργαζόμενα ὠφέλειαν, ὡσαύτως γραφῇ παραδοθῇ; 2. Ἡ γὰρ τὰ νῦν πραχθέντα οὐ τὴν αὐτὴν παρρησίαν ἔχει, ἐπεὶ δοκεῖ πως εἶναι τὰ ἀρχαῖα σεμνότερα; Πλὴν καὶ ταῦτα ὑστερόν ποτε γενόμενα παλαιὰ, ὡσαύτως τοῖς μεθ' ἡμᾶς γενήσεται καὶ ἀναγκαῖα καὶ τίμια. 3. Ἄλλ' ὄψονται οἷτινες μίαν δύναμιν ἐνὸς ἁγίου πνεύματος κατὰ τὰς ἡλικίας κρίνουσιν τῶν χρόνων· ὅτε δὴ δυνατώτερα ἔδει νοεῖσθαι τὰ καινότερα, ὡς ἔσχατα, αὐξανομένης τῆς χάριτος τῆς εἰς τὰ τέλη τῶν καιρῶν ἐπιγγελημένης. 4. Ἐν ἀεσχάταις γὰρ ἡμέραις, λέγει ὁ κύριος, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν· καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβῦται ὑμῶν ἐνυπνίους ἐνυπνιασθήσονται». 5. Ἡμεῖς δέ, οἷτινες προφητείας καὶ ὁράσεις καινὰς δεχόμεθα καὶ ἐπιγινώσκουμεν καὶ τιμῶμεν, πάσας τὰς δυνάμεις τοῦ ἁγίου πνεύματος ὡς χρῆσται τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ (πρὸς ἣν καὶ ἐπέμφθη πάντα τὰ χαρίσματα ἐν πᾶσιν διοικοῦν, ἐκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ θεός) ἀναγκαίως καὶ ἀναμνησκόμεν καὶ πρὸς οἰκοδομῆν εἰσάγομεν, μετὰ ἀγάπης ταῦτα ποιοῦντες εἰς δόξαν θεοῦ καὶ ἰναμῆπως ἢ ἀβέβαιός τις καὶ ὀλιγόπιστος, ἢ καὶ τοῖς παλαιοῖς μόνον τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν δίδοσθαι νομίσῃ, εἴτε ἐν τοῖς τῶν μαρτύρων εἴτε ἐν τοῖς τῶν ἀποκαλύψεων ἀξιόμασιν, πάντοτε ἐργαζομένου τοῦ θεοῦ ἃ ἐπιγγείλατο εἰς μαρτύριον μὲν τῶν ἀπίστων, εἰς ἀντίληψιν δὲ τῶν πιστῶν. 6. Καὶ ἡμεῖς ἃ ἀκούσαμεν καὶ ἐωράκαμεν καὶ ψηλαφήσαμεν, εὐαγγελιζόμεθα ὑμῖν, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἵνα καὶ οἱ συναπρόντες ἀναμνησθῶσιν δόξης θεοῦ, καὶ οἱ νῦν δι' ἀκοῆς γινώσκοντες «κοινωνίαν ἔχητε μετὰ» τῶν ἁγίων μαρτύρων, καὶ δι' αὐτῶν μετὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν «Ἰησοῦ Χριστοῦ», ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

II. Ἐν πόλει Θου (βου) ρβιτανῶν τῇ μικροτέρᾳ συνελήφθησαν νεανίσκοι κατηχούμενοι· Ῥεουκάτος καὶ Φηλικιτάτη, σύνδουλοι, καὶ Σατορνῖλος καὶ Σεκοῦνδος· μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Οὐβία Περπετοῦα, ἣτις ἦν γεννηθεῖσα εὐγενῶς καὶ τραφεῖσα πολυτελῶς γαμηθεῖσά τε ἐξόχως.

μαρτυρίου ἐντεῦθεν διηγήσατο, ὡς καὶ τῶ νοῦ αὐτῆς καὶ τῇ χειρὶ συγγράψασα κατέλιπεν, οὕτως εἰποῦσα·

III. «Ἐτι» φησὶν «ἡμῶν παρατηρουμένων, ἐπεχείρει ὁ πατήρ μου λόγοις πείθειν με κατὰ τὴν ἑαυτοῦ εὐσπλαγχνίαν τῆς προκειμένης ἐμοὶ λογίας ἐκπεσεῖν. Κἀγὼ πρὸς αὐτόν· «Πάτερ», φην, «ὄρθξ λόγου χάριν σκεῦος κείμενον ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων;» Κἀκεῖνος ἀπεκρίθη· «Ὅρω». 2. Κἀγὼ· «Ἄλλο ὀνομάζειν αὐτὸ μὴ θέμις; Οὐδὲ δύναμαι εἰ μὴ ὁ εἰμι, τουτέστιν Χριστιανή». 3. Τότε ὁ πατήρ μου, παραχθεις τῷδε τῷ λόγῳ, ἐπελθὼν ἠθέλησεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μου ἐξορύξαι· ἔπειτα μόνον κρᾶξας ἐξῆλθεν νικηθεὶς μετὰ τῶν τοῦ διαβόλου μηχανῶν. 4. Τότε ὀλίγας ἡμέρας ἀποδημήσαντος αὐτοῦ, ἠὺχαρίστησα τῷ κυρίῳ καὶ ἦσθην ἀπόντος αὐτοῦ. 5. Καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ἐβαπτίσθημεν· καὶ ἐμὲ ὑπηγόρευσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴδὲν ἄλλο αἰτήσασθαι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ βαπτίσματος εἰ μὴ σαρκὸς ὑπομονήν. Μετὰ δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐβλήθημεν εἰς φυλακὴν, καὶ ἐξενίσθη· οὐ γὰρ πόποτε τοιοῦτον ἐωράκειν σκότους. 6. Ὡ δεινὴν ἡμέραν καυμὰ τε σφοδρόν· καὶ γὰρ ἀνθρώπων πλῆθος ἦν ἐκεῖ, ἄλλως τε καὶ στρατιωτῶν συκοφανταῖα πλεῖσται· μεθ' ἃ δὴ πάντα κατεπονούμην διὰ τὸ νήπιον τέκνον. 7. Τότε Τέρτιος καὶ Πομπόνιος, εὐλογημένοι διάκονοι οἱ διηκόνου ἡμῖν, τιμὰς δόντες ἐποίησαν ἡμᾶς εἰς ἡμερότερον τόπον τῆς φυλακῆς μεταχθῆναι. 8. Τότε ἀναπνοῆς ἐτύχομεν, καὶ δὴ ἕκαστοι προσαχθέντες ἐσχόλαζον ἑαυτοῖς· καὶ τὸ βρέφος ἠνέχθη πρὸς με, καὶ ἐπεδίδου αὐτῷ γάλα ἤδη αὐχμῶ μακρὰνθέκτι· τῇ μητρὶ προσελάλου, τὸν ἀδελφὸν προετρεπόμεν, τὸ νήπιον παρεπιθέμην· ἐτήκον δὲ ὅτι ἐθεώρου αὐτοὺς δι' ἐμὲ λυπομένους. 9. Οὕτως περίλυπος πλεῖσταις ἡμέραις οὔσα, ἤτησα καὶ τὸ βρέφος ἐν τῇ φυλακῇ μετ' ἐμοῦ μένειν· κἀκεῖνο ἀνέλαβεν καὶ ἐγὼ ἐκουφίσθη ἀπὸ ἀνίας καὶ πόνου, καὶ ἰδοὺ ἡ φυλακὴ ἐμοὶ γέγονεν πραιτώριον, ὡς μᾶλλον με ἐκεῖ θέλει εἶναι καὶ οὐκ ἄλλαχού.

IV. Τότε εἶπέν μοι ὁ ἀδελφός· «Κυρία ἀδελφή, ἤδη ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπάρχεις, τοσαύτη οὔσα ὡς εἰ αἰτήσεως ὀπτασίας, ὀπτασίαν λάβοις ἂν εἰς τὸ δειχθῆναι σοι εἴπερ ἀναβολὴν ἔχεις ἢ παθεῖν μέλλεις». 2. Κἀγὼ ἤτις ἤδειν με ὀμιλοῦσαν θεῷ, οὐ γε δὴ τοσαύτας εὐεργεσίας εἶχον, πίστεως πλήρης οὔσα ἐπιγγειλάμην αὐτῷ εἰποῦσα· «Ἀὔριον σοὶ ἀπαγγελῶ». Ἡιτησάμην δέ, καὶ ἐδείχθη μοι τοῦτο· 3. Εἶδον κλίμακα χαλκῆν θαυμαστοῦ μήκους, ἧς τὸ μήκος ἄχρις οὐρανοῦ· στενὴ δὲ ἦν ὡς μηδὲνα δι' αὐτῆς δύνασθαι εἰ μὴ μοναχὸν ἓνα ἀναβῆναι. Ἐξ ἑκατέρων δὲ τῶν τῆς κλίμακος μερῶν πᾶν εἶδος ἦν ἐμπεπηγμένον ἐκεῖ ξιφῶν, δοράτων, ἀγκίστρων, μαχαίρων, ὀβελίσκων, ἵνα πᾶς ὁ ἀναβαίνων ἀμελῶς καὶ μὴ ἀναβλέπων τοῖς ἀκοντίοις τὰς σάρκας σπαραχθῇ. 4. Ἦν δὲ ὑπ' αὐτῇ τῇ κλίμακῳ δράκων ὑπερμεγέθης, ὃς δὴ τοὺς ἀναβαίνοντας ἐνήδρευεν, ἐκθαμβῶν ὅπως μὴ τολμῶσιν ἀναβαίνειν. 5. Ἀνέβη δὲ ὁ Σάτυρος, ὃς δὴ ὑστερον δι' ἡμᾶς ἐκὼν παρέδωκεν ἑαυτὸν (αὐτοῦ γὰρ καὶ οἰκοδομὴ ἦμεν), ἀλλ' ὅτε συνελήφθημεν ἀπῆν. 6. Ὡς οὖν πρὸς τὸ ἄκρον τῆς κλίμακος παρεγένετο, ἐστράφη καὶ εἶπεν· «Περπετοῦα, περιμένω σε· ἀλλὰ βλέπε μὴ σπᾶ δράκων δάκη». Καὶ εἶπον· «Οὐ μὴ με βλάβῃ, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ». 7. Καὶ ὑποκάτω τῆς κλίμακος, ὡσεὶ φοβούμενός με, ἤρξατο τὴν κεφαλὴν προσήνεγκεν· καὶ ὡς εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν ἠθέλησα ἐπιβῆναι, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπάτησα. 8. Καὶ εἶδον ἐκεῖ κῆπον μέγιστον, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κήπου ἀνθρώπων πολλὸν καθεζόμενον, ποιμένος σχῆμα ἔχοντα, ὑπερμεγέθης, ὃς ἡμελγεν τὰ πρόβατα· περιεστῆκεισαν δὲ αὐτῷ πολλὰ χιλιάδες λευγεμονούντων. 9. Ἐπάρας δὲ τὴν κεφαλὴν ἐθέασάτο με καὶ εἶπεν· «Καλῶς ἐλήλυθας, τέκνον»,

Και ἐκάλεσέν με και ἐκ τοῦ τυροῦ οὗ ἤμελγεν, ἔδωκέν μοι ὡσεὶ ψωμίον· και ἔλαβον ζεύξασα τὰς χεῖράς μου και ἔφαγον· και εἶπαν πάντες οἱ παρρεστώτες· Ἄ·Αμήν». 10. Και πρὸς τὸν ἦχον τῆς φωνῆς ἐξυπνίσθη, ἔτι τί ποτε μασσόμενη γλυκῦ. Και εὐθέως διηγησάμην τῷ ἀδελφῷ· και ἐνόησαμεν ὅτι δέοι παθεῖν. Και ἠρξάμην ἔκτοτε μηδεμίαν ἐλπίδα ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἔχειν.

V. Μετὰ δὲ ἡμέρας ὀλίγας ἐγνωμεν μέλλειν ἡμᾶς ἀκουσθήσεσθαι. Παρεγένετο δὲ και ὁ πατήρ ἐκ τῆς πόλεως, ἀδημονίᾳ μαραινόμενος, και ἀνέβη πρὸς με προτρεπόμενός με καταβαλεῖν, λέγων· 2. «Θύγατερ, ἐλέησον τὰς πολιάς μου· ἐλέησον τὸν πατέρα σου, εἴπερ ἄξιός εἰμι ὀνομασθῆναι πατήρ σου· μνήσθητι ὅτι ταῖς χερσίν ταύταις πρὸς τὸ τοιοῦτον ἄνθος τῆς ἡλικίας ἀνήγαγόν σε, και προειλόμην σε ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου** 3. ὄρα τὴν σὴν μητέρα και τὴν τῆς μητρός σου ἀδελφὴν, ἴδε τὸν υἱόν σου ὃς μετὰ σὲ ζῆν οὐ δύναται. 4. Ἀπόθου τοὺς θυμούς και μὴ ἡμᾶς πάντας ἐξολοθρεύσης· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν μετὰ παρησίας λαλήσει, ἐάν τί σοι συμβῆ». 5. Ταῦτα ἔλεγεν ὁ πατήρ κατὰ τὴν τῶν γονέων εὐνοίαν, και κατεφίλει μου τὰς χεῖρας και ἑαυτὸν ἔριπτεν ἐμπροσθεν τῶν ποδῶν μου, και ἐπιδακρύων οὐκέτι με θυγατέρα, ἀλλὰ κυρίαν ἐπεκάλεε. 6. Ἐγὼ δὲ περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ πατρὸς ἤλγουν, ὅτι ἐν ὄλῳ τῷ ἐμῷ γένει μόνος οὐκ ἠγαλλιᾶτο ἐν τῷ ἐμῷ πάθει. Παρημυθησάμην δὲ αὐτὸν εἰποῦσα· «Τοῦτο γενήσεται ἐν τῷ βήματι ἐκείνῳ <δ> ἐάν θέλῃ ὁ κύριος· γινώθι γὰρ ὅτι οὐκ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐσόμεθα». Και ἐχωρίσθη ἀπ' ἐμοῦ ἀδημονῶν.

VI. Και τῇ ἡμέρᾳ ἐν ἣ ὄριστο ἠρπάγημεν ἴνα ἀκουσθῶμεν. Και ὡς παρεγενήθημεν εἰς τὴν ἀγοράν, φήμη εὐθὺς εἰς τὰ ἐγγύς μέρη διήλθεν, και συνέδραμεν πλεῖστος ὄχλος. 2. Ὡς δὲ ἀνέβημεν εἰς τὸ βῆμα, ἐξετασθέντες οἱ λοιποὶ ὁμολόγησαν· Ἡμελλον δὲ κάγω ἐξετάζεσθαι. Και ἐφάνη ἐκεῖ μετὰ τοῦ τέκνου μου ὁ πατήρ, και καταγαγόν με πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· Ἐπίθυσον ἐλέησασα τὸ βρέφος». Και Ἰλαριανός τις ἐπίτροπος, ὃς τότε τοῦ ἀνθυπάτου ἀποθανόντος Μινοῦκίου Ὀππιανῷ ἐξουσίαν εἰλήφει μαχαίρας, λέγει μοι· «Φεῖσαι τῶν πολιῶν τοῦ πατρὸς σου, φεῖσαι τῆς τοῦ παιδίου νηπιότητος· ἐπίθυσον ὑπὲρ σωτηρίας τῶν αὐτοκρατόρων». 4. Κάγω ἀπεκρίθην· «Οὐ θύω». Και εἶπεν Ἰλαριανός· «Χριστιανὴ εἶ· «Και εἶπον· «Χριστιανὴ εἰμι». 5. Και ὡς ἐσπούδαζεν ὁ πατήρ μου καταβαλεῖν με ἀπὸ τῆς ὁμολογίας, κελεύσαντες Ἰλαριανὸν ἐξεβλήθη· προσέτι δὲ και τῇ ῥάβδῳ τῶν δορυφόρων τις ἐτύπτησεν αὐτόν· Κάγω σφόδρα ἠλγισα, ἐλέησασα τὸ γῆρας αὐτοῦ. 6. Τότε ἡμᾶς πάντας πρὸς θηρία κατακρίνει· και χαίροντες κατήειμεν εἰς φυλακὴν. 7. Ἐπειδὴ δὲ ὑπ' ἐμοῦ ἐθιλάζετο τὸ παιδίον και μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ φυλακῇ εἰσθαι μένειν, πέμπω πρὸς τὸν πατέρα μου Πομπόνιον διάκονον, αἰτοῦσα τὸ βρέφος. 8. Ὁ δὲ πατήρ οὐκ ἔδωκεν. Πλὴν, ὡς ὁ θεὸς φρονόμησεν, οὔτε ὁ παῖς μασθούς ἐπεθύμησεν ἔκτοτε, οὔτε ἐμοὶ τις προσγέγονεν φλεγμονή· ἴσως ἴνα <μη> και τῇ τοῦ παιδίου φροντίδι και τῇ τῶν μασθῶν ἀλγηδόνι καταπονηθῶ.

VII. Και μετ' ὀλίγας ἡμέρας προσευχομένων ἡμῶν ἀπάντων, ἐξαίφνης ἐν μέσῳ τῆς προσευχῆς ἀφῆκα φωνὴν και ὠνόμασα Δεινοκράτην. Και ἐκθαμβος ἐγενήθη, διότι οὐδέποτε εἰ μὴ τότε ἀνάμνησιν αὐτοῦ πεποιήκειν· ἠλγισα δὲ εἰς μνήμην ἐλθοῦσα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. 2. Πλὴν εὐθέως ἔγνω ἔγνω ἑμαυτὴν ἀξίαν οὔσαν αἰτησὶν ποιήσασθαι περὶ αὐτοῦ, και ἠρξάμην πρὸς κύριον μετὰ στεναγμῶν προσεύχεσθαι κατὰ πλεῖστα. 3. Και εὐθέως αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐδελώθη μοι τοῦτο· 4. Ὁρῶ Δεινοκράτην ἐξερχόμενον ἐκ τόπου σκοτεινοῦ, ὅπου και ἄλλοι πολλοὶ καυματιζόμενοι και διψῶντες ἦσαν, ἐσθῆτα ἔχοντα ῥυπαράν, ὡρὸν τῇ χροῇ· και τὸ τραῦμα ἐν τῇ ὄψει αὐτοῦ, [τελευτῶν] ὅπερ περιῶν ἔτι εἶχεν. 5. Οὗτος δὲ ὁ Δεινοκράτης, ὁ και ἀδελφός μου κατὰ σάρκα, ἐπταετῆς τεδνῆκει ἀσθε-

νῆσας και τὴν ὄψιν αὐτοῦ γαγγραίνῃ σαπίεις, ὡς τὸν θάνατον αὐτοῦ στυγερὸν ἀνεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. 6. Ἐθεώρουν οὖν μέγα διάστημα ἀνά μέσον αὐτοῦ και ἐμοῦ, ὡς μὴ δύνασθαι ἡμᾶς ἀλλήλοις προσελθεῖν. 7. Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἦν ὁ ἀδελφός μου, κολυμβήθρα ἦν, ὕδατος πλήρης, ὑψηλοτέραν δὲ εἶχεν τὴν κρητῖδα ὑπὲρ τὸ τοῦ παιδίου μῆκος. Πρὸς ταύτην ὁ Δεινοκράτης διετεινετο πιεῖν προαιρούμενος. 8. Ἐγὼ δὲ ἤλγουν, διότι και ἡ κολυμβήθρα ἦν πλήρης ὕδατος, και τὸ παιδίον οὐκ ἠδύνατο πιεῖν διὰ τὴν ὑψηλότητα τῆς κρητῖδος. 9. Και ἐξυπνίσθη, και ἔγνω κάμνειν τὸν ἀδελφόν μου· ἐπεποιθεῖν δὲ δύνασθαι με αὐτῷ βοηθήσαι ἐν ταῖς ἀνά μέσον ἡμέραις, ἐν αἷς κατήχθημεν εἰς τὴν ἄλλην φυλακὴν τὴν τοῦ χιλιάρχου· ἐγγύς γάρ ἦν τῆς παρεμβολῆς οὗ ἡμέλλομεν θηριομαχεῖν· γενέθλιον γὰρ ἡμέλλεν ἐπιτελεῖσθαι Καίσαρος. 10. Εἶτα προσευξαμένη μετὰ στεναγμῶν σφοδρῶς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡμέρας τε και νυκτός, δωρηθῆναι μοι αὐτὸν ἠξίωσα.

VIII. Και εὐθὺς ἐν τῇ ἐσπέρᾳ ἐν ἣ ἐν νέρβῳ ἐμείναμεν, ἐδείχθη μοι τοῦτο· Ὁρῶ τόπω ἐν ᾧ ἐωράκειν τὸν Δεινοκράτην καθαρῷ σώματι ὄντα και καλῶς ἡμφιεσμένον και ἀναψύχοντα· και ὅπου τὸ τραῦμα ἦν, οὐλὴν ὄρω. 2. Και ἡ κρητῖς τῆς κολυμβήθρας κατήχθη ἕως τοῦ ὀμφαλίου αὐτοῦ· ἔρρεεν δὲ ἐξ αὐτῆς ἀδιαλείπτως ὕδωρ. 3. Και ἐπάνω τῆς κρητῖδος ἦν χρυσοῦ φιάλη μεστή. Και προσελθὼν ὁ Δεινοκράτης ἤρξατο ἐξ αὐτῆς πίνειν, ἡ δὲ φιάλη οὐκ ἐνέλειπεν. 4. Και ἐμπλήσθεις ἤρξατο παίξειν, ἀγαλλιζόμενος ὡς τὰ νήπια. Και ἐξυπνίσθη. Και ἐνόησα ὅτι μετετέθη ἐκ τῶν τιμωριῶν.

IX. Και μετ' ὀλίγας ἡμέρας Πούδης τις στρατιώτης, ὁ τῆς φυλακῆς προϊστάμενος, μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς ἤρξατο ἡμᾶς τιμᾶν και δοξάζειν τὸν θεόν, ἐνοῶν δύναμιν μεγάλην εἶναι περὶ ἡμᾶς. Διὸ και πολλοὺς εἰσελεθεῖν πρὸς ἡμᾶς οὐκ ἐκώλυεν εἰς τὸ ἡμᾶς διὰ τῶν ἐπαλλήλων παραμυθιῶν παρηγορεῖσθαι. 2. Ἦγγισεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν φιλοτιμιῶν, και εἰσέρχεται πρὸς με ὁ πατήρ, τῇ ἀκηδία μαρανθείς, και ἤρξατο τὸν πώγωνα τὸν ἴδιον ἐκτίλλειν ῥίπτειν τε ἐπὶ γῆς, και πρηνῆς κατακειμένος κακολογεῖν, τὰ ἐκτοῦ ἐτῆ κατηγορῶν και λέγων τοιαῦτα ῥήματα ὡς πᾶσαν δύνασθαι τὴν κτίσιν σαλευῖσαι. 3. Ἐγὼ δὲ ἐπένηθον διὰ τὸ τάλαιπωρον γῆρας αὐτοῦ.

X. Πρὸ μίας οὖν τοῦ θηριομαχεῖν ἡμᾶς βλέπω ὄραμα τοιοῦτον· «Πομπόνιος ὁ διάκονος» φησὶν «ἦλθεν πρὸς τὴν θύραν τῆς φυλακῆς και ἐκρουσεν σφόδρα. 2. Ἐξελθοῦσα ἡνοῖσα αὐτῷ· και ἦν ἐνδεδυμένος ἐσθῆτα λαμπρὰν και περιεζωσμένος, εἶχεν δὲ ποικίλα ὑποδήματα. | Και λέγει μοι· «Σὲ περιμένω, ἐλθέ». 3. Και ἐκράτησεν τὰς χεῖράς μου, και ἐπορευθήμεν διὰ τραχέων και σκολιῶν τόπων. 4. Και μόλις παρεγενόμεθα εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, και εἰσήγαγέν με εἰς τὸ μέσον και λέγει μοι· «Μὴ φοβηθῆς· ἐνθάδε εἰμι μετὰ σοῦ, συγγάμων σοι». Και ἀπήλθεν. 5. Και ἰδοὺ βλέπω πλεῖστον ὄχλον ἀποβλέποντα τῇ θεωρίᾳ σφόδρα· κάγω ἦτις ἦδειν πρὸς θηρία με καταδικασθεῖσαν, ἐθαύμαζον ὅτι οὐκ ἔβαλλον μοι αὐτὰ. 6. Και ἦλθεν πρὸς με Αἰγύπτιός τις ἀμορφος τῷ σχήματι μετὰ τῶν ὑπουργούντων αὐτῷ, μαχησόμενός μοι. Και ἔρχεται πρὸς με νεανίας τις εὐμορφότατος, τῷ κάλλει ἐξαστράπτων, και ἕτεροι μετ' αὐτοῦ νεανία ὠραῖοι, ὑπνῆται και σπουδασταὶ ἐμοί. 7. Και ἔξδύθη, και ἐγενήθη ἀρρην· και ἤρξαντο οἱ ἀντιλήπτορες μοι ἐλαίω με ἀλείφειν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν ἀγῶνι· και ἀντιφρον βλέπω τὸν Αἰγύπτιον ἐκείνον ἐν τῷ κοινορτῷ κυλιόμενον. 8. Ἐδῆλθεν δὲ τις ἀνὴρ θαυμαστοῦ μεγέθους, ὑπερέχων τοῦ ἄκρου τοῦ ἀμφιθέατρον, διεζωσμένος ἐσθῆτα, ἦτις εἶχεν οὐ μόνον ἐκ τῶν δύο ὤμων τὴν πορφύραν, ἀλλὰ και ἀνά μέσον πὶ τοῦ στήθους· εἶχεν δὲ και ὑποδήματα ποικίλα ἐκ χρυσίου και ἀργυρίου. ἐβάσταζεν δὲ και ῥάβδον, ὡς βραβευτῆς ἢ προστάτης μονομάχων· ἔφερον δὲ και κλάδους χλωροῦς ἔχοντας μῆλα χρυσᾶ.

9. Καὶ αἰτήσας σιγὴν γενέσθαι ἔφη· «Οὗτος ὁ Αἰγύπτιος ἐὰν ταύτην νικήσῃ, ἀνελεῖ αὐτὴν μαχαίρα· αὐτὴ δὲ ἐὰν νικήσῃ αὐτόν, ἀλήφεται τὸν κλάδον τοῦτον». Καὶ ἀπέστη. 10. Προσῆλθονεν δὲ ἀλλήλοις καὶ ἠρξάμεθα παγκρατιάξιν· ἐκεῖνος ἐμοῦ τοὺς πόδας κρατεῖν ἠβούλετο, ἐγὼ δὲ λακτίσασιν τὴν ὄψιν αὐτοῦ ἔτυπτον. 11. Καὶ ἰδοὺ ἐπῆρα ἐπ' ἀέρος, καὶ ἠρξάμην αὐτὸν οὕτως τύπτειν ὡς μὴ πατοῦσα τὴν γῆν. Ἰδοῦσα δὲ ὡς οὐδέπω ἤκισον αὐτόν, ζεύξασα τὰς χεῖρας μου καὶ δακτύλους δακτύλους ἐμβαλοῦσα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπελαβόμην, καὶ ἔφριφα αὐτόν ἐπ' ὄψει καὶ ἐπάτησα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 12. Καὶ ἤρξατο πᾶς ὁ ὄχλος βοᾶν, καὶ οἱ σπουδασταὶ μου ἐγαυρίων. Καὶ προσῆλθον τῷ βραβευτῇ καὶ ἔλαβον τὸν κλάδον. 13. Καὶ ἠσπάσατό με καὶ εἶπεν· «Εἰρήνη μετὰ σοῦ, θύγατερ». Καὶ ἠρξάμην εὐθὺς πορεύεσθαι μετὰ δόξης πρὸς πύλην τὴν λεγομένην Ζωτικὴν. 14. Καὶ ἐξυπνίσθη. Καὶ ἐνόησα ὅτι οὐ πρὸς ἡλιὰ μοι, ἀλλὰ πρὸς τὸν διάβολόν ἐστιν ἡ ἐσομένη μάχη, καὶ συνῆκα ὅτι νικήσω αὐτόν. Ταῦτα ἕως πρὸ μιᾶς τῶν φιλοτιμιῶν ἔγραψα. 15. Τὰ ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ γενησόμενα ὁ θέλων συγγραψάτω.»

XI. Ἄλλὰ καὶ ὁ μακάριος Σάτυρος τὴν ἰδίαν ὀπτασίαν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ συγγράφας ἐφανέρωσεν τοιαῦτα εἰρηκῶς· 2. «Ἡδὴ» φησὶν «ἤμην ὡς πεπονθότες καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξεληλύθειμεν, καὶ ἠρξάμεθα βασιτάξασθαι ὑπὸ τεσσάρων ἀγγέλων πρὸς ἀνατολάς, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐχ ἤπτοντο. 3. Ἐπορευόμεθα δὲ εἰς τὰ ἀνώτερα, καὶ οὐχ ὑπτιοί, ἀλλ' οἶον ὡς δι' ὀμαλῆς ἀναβάσεως ἐφερόμεθα. 4. Καὶ δὴ ἐξεληθόντες τὸν πρῶτον κόσμον φῶς λαμπρότατον εἶδομεν· καὶ εἶπον πρὸς τὴν Πέρπετουαν (πλησίον γὰρ μου ἦν)· «τοῦτό ἐστιν ὕπερ ὁ κύριος ἡμῶν ἐπηγγείλατο· μετεilhήραμεν τῆς ἐπαγγελίας». 5. Αἰωρουμένων δὲ ἡμῶν διὰ τῶν τεσσάρων ἀγγέλων, ἐγένετο στάδιον μέγα, ὕπερ ὡσεὶ κῆπος ἦν, ἔχων βόδου δένδρα καὶ πᾶν γένος τῶν ἀνθῶν. 6. Τὸ δὲ ὕψος τῶν δένδρων ἦν ὡσεὶ κυπαρισσοῦ μῆκος, ἀκαταπαύστως δὲ κατεφέρετο [τὰ δένδρα] τὰ φύλλα αὐτῶν. 7. Ἦσαν δὲ μεθ' ἡμῶν ἐν αὐτῷ τῷ κήπῳ οἱ τέσσαρες ἄγγελοι, ἀλλήλων ἐνδοξότεροι, ὑφ' ὧν ἐφερόμεθα· πτοουμένους δὲ ἡμᾶς καὶ θαυμάζοντας καὶ ἀπέθηκαν καὶ ἀνέλαβον. 8. Καὶ ὁδὸν λαβόντες διήλθονεν τὸ στάδιον τοῖς ἡμετέροις ποσίν. 9. Ἐκεῖ εὐρομεν Ἰουκοῦνδον καὶ Σάτυρον καὶ Ἀρτάξιον, τοὺς ἐν αὐτῷ τῷ διαγωγῷ ζῶντας κρεμασθέντας, εἶδομεν δὲ Κοῖντον τὸν μάρτυρα τὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἀποθανόντα. 10. Ἐζήτοῦμεν δὲ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν, ποῦ ἄρα εἰσίν. | Καὶ εἶπον οἱ ἄγγελοι πρὸς ἡμᾶς· «Δεῦτε πρῶτον ἕσω ἵνα ἀσπάσῃσθε τὸν κύριον».

XII. Καὶ ἦλθονεν πλησίον τοῦ τόπου ἐκείνου τοῦ ἔχοντος τοίχους ὡσανεὶ ἐκ φωτὸς φκοδομημένους· καὶ πρὸ τῆς θύρας τοῦ τόπου ἐκείνου εἰσελθόντες οἱ τέσσαρες ἄγγελοι ἐνέδυσαν ἡμᾶς λευκὰς στολάς. 2. Καὶ εἰσῆλθονεν καὶ ἠκούσαμεν φωνὴν ἠνωμένην λεγόντων· «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος», ἀκαταπαύστως. 3. Καὶ εἶδομεν ἐν μέσῳ τοῦ τόπου ἐκείνου καθεζόμενον ὡς ἄνθρωπον πολίων· οὐ αἱ τρίχες ὁμοίαι χιόνος καὶ νεαρὸν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πόδας δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔθεεσάμεθα. 4. Πρεσβύτεροι δὲ τέσσαρες· ἃ δεξιῶν καὶ τέσσαρες ἐξ εὐωνύμων ἦσαν αὐτοῦ, ὅπισθω δὲ τῶν τεσσάρων πολλοὶ πρεσβύτεροι. 5. Ὡς δὲ θαυμάζοντες εἰσεληλύθαμεν καὶ ἕστημεν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, οἱ τέσσαρες ἄγγελοι ἐπῆραν ἡμᾶς, καὶ ἐφιλήσαμεν αὐτόν, καὶ τῇ χειρὶ περιλάβεν τὰς ὄψεις ἡμῶν. 6. Οἱ δὲ λοιποὶ πρεσβύτεροι εἶπον πρὸς ἡμᾶς· «Σταθῶμεν καὶ προσευξώμεθα». Καὶ εἰρηνοποιήσαντες ἀπεστάλημεν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, λεγόντων· «Πορεύεσθε καὶ χαίρεσθε». 7. Καὶ εἶπον Περπετούα· «Ἐχεις ὁ θεὸς ἡμῶν». Καὶ εἶπεν· «Γῶ θεῷ χάρις, ἵνα, ὡς ἐν σαρκὶ μετὰ χαρᾶς ἐγενόμην, πλεονῶ νῦν».

XIII. Ἐξήλθονεν δὲ καὶ εἶδομεν πρὸ τῶν θυρῶν Ὀπτάτον τὸν ἐπίσκοπον καὶ Ἀσπάσιον τὸν πρεσβύτερον πρὸς τὰ ἀριστερὰ μέρη διακω-

ρισμένους καὶ περιλύπους. 2. Καὶ πεσόντες πρὸς τοὺς πόδας ἡμῶν ἔφασαν ἡμῖν· «Διαλλάξατε ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ἐξεληλύθατε καὶ οὕτως ἡμᾶς ἀφήκατε». 3. Καὶ εἶπαμεν πρὸς αὐτούς· «Οὐχὶ σὺ πάπας ἡμέτερος εἶ, καὶ σὺ πρεσβύτερος; Ἴνα τί οὕτως προσεπέσατε τοῖς ἡμετέροις ποσίν;» Καὶ σπλαγχνισθέντες περιελάβομεν αὐτούς. 4. Καὶ ἤρξατο ἡ Περπετούα Ἑλληνιστὶ μετ' αὐτῶν ὁμιλεῖν, καὶ ἀνεχωρήσαμεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν κήπον ὑπὸ [τὸ] δένδρον [τοῦ] βόδου. 5. Καὶ λαλούντων αὐτῶν μεθ' ἡμῶν, ἀπεκρίθησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτούς· «Ἐβάσατε αὐτούς ἀναψύξαι, καὶ εἰ τινες διχοστασίας ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἄφετε ὑμεῖς ἀλλήλους». 6. Καὶ ἐπέπληξαν αὐτούς, καὶ εἶπαν Ὀπτάτω· «Ἐπανόρθωσαι τὸ πλῆθός σου· οὕτως γὰρ συνέρχονται πρὸς σε ὡσεὶ ἀπὸ ἱπποδρομιῶν ἐπανερχόμενοι καὶ περὶ αὐτῶν φιλονεικοῦντες». 7. Ἐνομιζόμεν δὲ αὐτούς ὡς θέλειν ἀποκλεῖσαι τὰς πύλας. 8. Καὶ ἠρξάμεθα ἐκεῖ πολλοὺς τῶν ἀδελφῶν ἐπιγινώσκοντες, ἀλλὰ γε καὶ τοὺς μάρτυρας. Ἐτρεφόμεθα δὲ πάντες ὁμοῦ ἀνεκδιηγήτῳ, ἥτις οὐκ ἐχώρταζεν ἡμᾶς. Καὶ εὐθέως χαίρων ἐξυπνίσθη.»

XIV. Αὐτὰ αἱ ὁράσεις μφανέσονται τῶν μαρτύρων Σατύρου καὶ Περπετούας, ἄς αὐτοὶ συνεγράψαντο. 2. Τὸν γὰρ Σεκοῦνδον τάχιον ὁ θεὸς ἐκ τοῦ κόσμου μετεπέμψατο· ἐν γὰρ τῇ φυλακῇ τῆς κλήσεως ἠξιώθη σὺν τῇ χάριτι πάντως κερδάνας τὸ μὴ θηριομαχῆσαι. 3. Πλὴν εἰ καὶ μὴ τὴν ψυχὴν, ἀλλ' οὖν γε τὴν σάρκα αὐτοῦ διεξῆλθεν τὸ ξίφος.

XV. Ἄλλὰ καὶ τῇ Φηλικιτάτῃ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ τοιαύτη ἐδόθη. 2. Ἐκείνη γὰρ συλληφθεῖσα ὑκτῶ μηνῶν ἔχουσα γαστέρα, πάνυ ὠδύρετο (διότι οὐκ ἔξεστιν ἐγκύμονα θηριομαχεῖν ἢ τιμωρεῖσθαι), μήπως ὕστερον μετὰ ἄλλων ἀνοσίων ἐκχυθῆ τὸ αἷμα αὐτῆς τὸ ἀθῶν. 3. Ἄλλὰ καὶ οἱ συμμάρτυρες αὐτῆς περίλυποι ἦσαν σφόδρα οὕτω καλὴν συνεργῶν καὶ ὡσεὶ συνοδοιπόρον ἐν ὁδῷ τῆς αὐτῆς ἐλπίδος μὴ θύλοντες καταλείπειν. 4. Πρὸ τρίτης οὖν ἡμέρας τοῦ πάθους αὐτῶν κοινῶ στεναγμῷ ἐνωθέντες προσευχὴν πρὸς τὸν κύριον ἐποιήσαντο· 5. Καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν προσευχὴν ὠδίνες αὐτὴν συνέσχον, κατὰ τὴν τοῦ ὕγδου μηνὸς φύσιν χαλεπαί. Καὶ κατὰ τὸν τοκετὸν καμοῦσά ἤλγει· ἔφη δὲ τις αὐτῇ τῶν παρατηρούντων ὑπηρετῶν· «Εἰ νῦν οὕτως ἀλγείς, τί ἔχεις ποιῆσαι βληθεῖσα πρὸς θηρία, ὧν κατεφρόνησας ὅτε ἐπιθύειν κατεφρόνησας καὶ οὐ ἠθέλησας θῆσαι;» 6. Κάκεινη ἀπεκρίθη· «Νῦν ἐγὼ πάσχω ὁ πάσχω· ἐκεῖ δὲ ἄλλος ἐστὶν ὁ <ἐν ἐμοί> πάσχω ὑπὲρ ἐμοῦ [ἔσται ἐν μοί ἵνα πάθῃ], διότι ἐγὼ πάσχω ὑπὲρ αὐτοῦ». 7. Ἐτεκεν δὲ κοράσιον, ὁ μίᾳ τῶν ἀδελφῶν συλλαβοῦσα εἰς θυγατέρα ἀνέθρεψεν αὐτῇ.

XVI. Ἡμῖν δὲ ἀναξίους οὖσιν ἐπέτρεψεν τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀναγράψαι τὴν τάξιν τὴν ἐπὶ ταῖς φιλοτιμίαις παρακολουθήσασαν· πλὴν ὡς ἐντάλματι τῆς μακαρίας Περπετούας, μᾶλλον δὲ ὡς κελεύσματι ὑπηρετούντες ἀποπληροῦμεν τὸ προσταχθὲν ἡμῖν. 2. Ὡς δὲ πλείους ἡμέραι διεγίνοντο ἐν τῇ φυλακῇ αὐτῶν ὄντων, ἡ μεγαλόφρων καὶ ἀνδρεία ὡς ἀληθῶς Περπετούα, τοῦ χιλιάρχου ἀπηνέστερον αὐτοῖς προσφερομένου, τινῶν πρὸς αὐτὸν ματαίως διαβεβαιωσμένων τὸ δεῖν φοβεῖσθαι μήπως ἐπρωδαῖς μαγικαῖς τῆς φυλακῆς ὑπεξέλωσιν, ἐνώπιον ἀπεκρίθη λέγουσα· 3. «Διὰ τί ἡμῖν ἀναλαμβάνειν οὐκ ἐπιτρέπεις, ὀνομαστοῖς καταδικαῖς Καίσαρος γενεθλίοις ἀναλωθισομένοις; Μὴ γὰρ οὐχὶ σὴ δόξα ἐστίν, ἐφ' ὅσον πλοῦνες προσερχόμεθα;» 4. Πρὸς ταῦτα ἐφριξεν καὶ ἐδυσωπήθη ὁ χιλιάρχος, ἐκέλευσέν τε αὐτοὺς φιλανθρωπότερον διάγειν, ὡς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς καὶ λοιποὺς τινες δεδυνῆσθαι εἰσελθεῖν καὶ ἀναλαμβάνειν μετ' αὐτῶν. Τότε καὶ αὐτὸς ὁ τῆς φυλακῆς προσετώς ἐπίστευσεν.

XVII. Ἄλλὰ καὶ πρὸ μιᾶς ὅτε τὸ ἔσχατον ἐκεῖνο δεῖπνον, ὅπερ ἐλεύθερον ὀνομάζουσι, ὅσον δὲ ἐφ' ἑαυτοῖς οὐκ ἐλεύθερον δεῖπνον ἀλλ' ἀγάπην ἀπετέλουν, τῇ αὐτῶν παρρησίᾳ πρὸς [δὲ] τὸν ὄχλον τὸν ἐκεῖσε παρεστῶτα ῥήματα ἐξέπεμπον, μετὰ πολλῆς παρρησίας αὐτοῖς ἀπειλοῦν-

τες κρίσιν θεοῦ, ἀνθρομολογούμενοι τὸν μακαρισμὸν τοῦ πάθους ἑαυτῶν, καταγελῶντες τὴν περιεργίαν τῶν συντρεχόντων, Σατύρου λέγοντος· 2. «Ἡ αὐριον ἡμέρα ὑμῖν οὐκ ἐπαρκεῖ; Τί ἡδέως ὄρατε οὐς μισεῖτε; Σήμερον φίλοι, αὐριον ἐχθροί. Πλὴν ἐπισημειώσασθε τὰ πρόσωπα ἡμῶν ἐπιμελῶς, ἵνα καὶ ἐπιγνώτε ἡμᾶς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ». 3. Οὕτως ἅπαντες ἐκείθεν ἐκπληττόμενοι ἐχωρίζοντο· ἐξ ὧν πλείστοι ἐπίστευσαν.

XVIII. Ἐπέλαμψεν δὲ ἡ ἡμέρα τῆς νίκης αὐτῶν, καὶ προῆλθον ἐκ τῆς φυλακῆς εἰς τὸ ἀμφιθέατρον ὡς εἰς οὐρανὸν ἀπιδόντες, ἰλαροὶ καὶ φαιδροὶ τῷ προσώπῳ, πτοούμενοι εἰ τύχοι χαρᾶ μᾶλλον ἢ φόβῳ. 2. Ἡκολούθει δὲ ἡ Περπετοῦα πράως βαδίζουσα, ὡς ματρῶνα Χριστοῦ, ἐρηγόρῳ ὀφθαλμῷ, καὶ τῇ προσόψει καταβάλλουσα τὰς πάντων ὁράσεις. 3. Ὁμοίως καὶ ἡ Φηλικιτάτη χαίρουσα ἐπὶ τῇ τοῦ τοκετοῦ ὑγείᾳ ἵνα θηριομαχῆση, ἀπὸ αἵματος εἰς αἷμα, ἀπὸ μαίας πρὸς μονομαχίαν, μέλλουσα λούσασθαι μετὰ τὸν τοκετὸν βαπτισμῷ δευτέρῳ, τουτέστιν τῷ ἰδίῳ αἵματι. 4. «Ὅτε δὲ ἤγγισαν πρὸς τὸ ἀμφιθέατρον, ἠναγκάζοντο ἐνδύσασθαι σχήματα, οἱ μὲν ἄρρενες ἱερῶν Κρόνου, αἱ δὲ θήλειαι τῆς Δημήτρας· ἀλλ' ἡ εὐγενεστάτη ἐκείνη [Περπετοῦα] παρρησία ἠγωνίσαστο ἕως τέλους. 5. Ἐλεγεν γάρ· «Διὰ τοῦτο ἐκουσίως εἰς τοῦτο ἐηλυθθαμεν, ἵνα ἡ ἐλευθερία ἡμῶν μὴ ἡττηθῇ· διὰ τοῦτο τὴν ψυχὴν ἡμῶν παρεδώκαμεν, ἵνα μηδὲν τῶν τοιούτων πράξωμεν· τοῦτο συνεταξάμεθα μεθ' ὑμῶν». 6. Ἐπέγνω ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· καὶ μετέπειτα ἐπέτρεψεν ὁ χιλιάρχος ἵνα οὕτως εἰσαχθῶσιν ὡς ἦσαν. 7. Καὶ ἡ Περπετοῦα ἐψάλλεν, τὴν κεφαλὴν τοῦ Αἰγυπτίου ἤδη πατοῦσα. Ῥεουκάτος δὲ καὶ Σατορνίλος καὶ Σάτυρος τῷ θεωροῦντι ὄχλῳ προσωμίλουν. 8. Καὶ γενόμενοι ἔμπροσθεν Ἰλαριανοῦ κινήμασιν καὶ νεύμασιν ἔφασαν· «Σὺ ἡμᾶς, καὶ σὲ ὁ θεός». 9. Πρὸς ταῦτα ἀγριωθεὶς ὁ ὄχλος μαστιγωθῆναι αὐτοὺς ἐβόησεν· ἀλλὰ οἱ ἅγιοι ἠγαλλιάσθησαν ὅτι ὑπέμεινάν τι καὶ ἐκ τῶν κυριακῶν παθῶν.

XIX. Ἄλλ' ὁ εἶπών· «Αἰτεῖσθε καὶ λήψεσθε», ἔδωκεν τοῖς αἰτήσασιν ταύτην τὴν δόξαν οἶαν ἕκαστος αὐτῶν ἐπεθύμησεν. 2. Εἴ ποτε γὰρ μεθ' ἑαυτῶν περὶ τῆς εὐχῆς τοῦ μαρτυρίου συνελάλουν, Σατορνίλος μὲν πᾶσιν τοῖς θηρίοις βληθῆναι ἑαυτὸν θέλειν <ἐλεγεν>, πάντως ἵνα ἐνδοξότερον στέφανον ἀπολάβῃ. 3. Ἐν ἀρχῇ γοῦν τῆς θεωρίας αὐτὸς μετὰ Ῥεουκάτου παράδινυπέμεινεν· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐπὶ τῆς γεφύρας ὑπὸ ἄρκου διεσπάραχθη. 4. Σάτυρος δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἄρκον ἀπεστρέφετο· καὶ ἐνὶ δῆγματι παρδάλεως τελειοῦσθαι αὐτὸν ἐπεπόθει. 5. «Ὡστε καὶ τῷ σὺ διακονούμενος ἐσύρη μόνον, σχοινίῳ προσδεθείς, ὁ δὲ θηρατῆς ὁ τῷ σὺ αὐτὸν προσβαλὼν ὑπὸ τοῦ θηρός κατετρώθη οὕτως ὡς μεθ' ἡμέραν τῶν φιλοτιμιῶν ἀποθανεῖν. 6. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄρκον διαδεθείς ὑγιὲς πάλιν διέμεινεν· ἐκ γὰρ τοῦ ζωγρίου αὐτῆς ἡ ἄρκος οὐκ ἠθέλησεν ἐξελεῖν.

XX. Ταῖς μακαρίαις δὲ νέανισιν ἀγριωτάτην δάμαλιν ἠτοίμασεν ὁ διάβολος, τὸ θῆλυ αὐτῶν παραζηλῶν διὰ τοῦ θηρίου. 2. Καὶ γυμνωθεῖσαι γοῦν καὶ δικτύους περιβληθεῖσαι προσήγοντο· ὅθεν ἀπεστράφη ὁ ὄχλος, μίαν μὲν τρυφερὰν κόρην βλέπων, τὴν δὲ ἄλλην μασθοῖς στάζουσαν γάλα, ὡς προσφάτως κυήσασαν. 3. Καὶ ἀναληφθεῖσαι πάλιν ἐνδιδύσκονται ὑποζώμασιν· ὅθεν εἰσελθουσῶν αὐτῶν, ἡ Περπετοῦα πρώτη κερατισθεῖσα ἔπεσεν ἐπ' ὀσφύος. 4. Καὶ ἀνακαθίσασα τὸν χιτῶνα ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς συναγαγοῦσα, ἐσκέπασεν τὸν ἑαυτῆς μηρόν, αἰδοῦς μᾶλλον μνημονεύσασα ἢ πόνων· [αἰδομένη, μηδαμῶς φροντίσασα τῶν ἀλγηδόνων]. 5. Καὶ ἐπιζητήσασα βελόνην τὰ ἐσπαραγμένα συνέσφιγγεν· καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς περιέδησεν· οὐ γὰρ ἔπρεπεν τῇ μάρτυρι θριξίν σπαραχθείσας ὁρᾶσθαι, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἰδίᾳ τιμῇ δοκῇ πενθεῖν. ** 6. καὶ κρατήσασα τῆς χειρὸς αὐτῆς ἤγειρεν αὐτήν. | Καὶ ἔστησαν ἅμα. 7. Τῆς δὲ σκληρότητος τοῦ ὄχλου ἐκνικηθείσης ἀνελήφθησαν εἰς τὴν

πύλιν τὴν Ζωτικὴν. 8. Ἐκεῖ ἡ Περπετοῦα ὑπό τινας κατηχομένου ὀνόματι Ῥουστικού, ὃς παρεστήκει αὐτῇ, ἀναδεχθεῖσα καὶ ὡς ἐξ ὕπνου ἐγερθεῖσα (οὕτως ἐν πνεύματι γέγονεν ἔκστασιν παθοῦσα) καὶ περιβλεψαμένη, θαμβούντων ἀπάντων ἔφη· «Πότε βαλλόμεθα πρὸς τὴν δάμαλιν ἣν λέγουσιν;» 9. Καὶ ἀκούσασα ὅτι ἤδη ἐξεληλύθει πρὸς αὐτήν, οὐ πρότερον ἐπίστευσεν πρὶν ἢ σημεῖά τινα τῆς βλάβης ἐν τῷ ἰδίῳ σώματι ἐωράκει. 10. «Καὶ» καλέσασα τὸν ἴδιον ἀδελφόν, καὶ αὐτὸν [τὸν] κατηχοῦμενον, παρεκάλει ἵνα ἐν πίστει διαμείνωσιν καὶ ἀλλήλους ἀγαπῶσιν, καὶ τοῖς παθήμασιν ἐκείνοις μὴ σκανδαλισθῶσιν τοιούτοις οὖσιν.

XXI. Καὶ ἐν ἑτέρᾳ πύλῃ ὁ Σάτυρος τῷ στρατιώτῃ Πούδεντι προσωμίλει. «Καθόλου», λέγων, [ὅτι] «κατὰ τὴν πρόδεξιν τὴν ἐμήν, ὡς καὶ προεῖπον, οὐδὲ ἐν θηρίον ἤψατό μου ἕως ἄρτι. Ἴδου δὲ νῦν, ἵνα ἐξ ὄχλου καρδίας πιστεύσης· προσέρχομαι καὶ ἐν ἐνὶ δῆγματι παρδάλεως τελειοῦμαι». 2. Καὶ εὐθύς ἐν τέλει τῆς θεωρίας παράδαλις αὐτῷ ἐβλήθη, καὶ ἐν ἐνὶ δῆγματι [τοῦ αἵματος τοῦ ἁγίου ἐνεπλήσθη] τοσοῦτον αἷμα ἔρρη, ὡς λογισθῆναι δευτέρου βαπτισμοῦ μαρτύριον· καθὼς καὶ ἐπεφάνει ὁ ὄχλος βοῶν καὶ λέγων· «Καλῶς ἐλούσω, καλῶς ἐλούσω». 3. Καὶ μὴν ὑγιὲς ἦν ὁ τοιοῦτῳ τρόπῳ λελουμένος. 4. Τότε τῷ στρατιώτῃ Πούδεντι ἔφη· «Ἵγίαινε καὶ μνημόνευε <τῆς> πίστεως καὶ ἐμοῦ· καὶ τὰ ταῦτα καὶ στερεωσάτω σε μᾶλλον ἢ ταραξάτω». 5. Καὶ δακτύλιον αἰτήσας παρ' αὐτοῦ καὶ ἐνθεῖς αὐτὸ τῷ ἰδίῳ αἵματι ἔδωκεν αὐτῷ μακαρίαν κληρονομίαν, ἀφείς μνήμην καὶ ἐνθήκην αἵματος τηλικούτου. 6. Μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐμπνέων ἐτι ἀπήχθη μετὰ καὶ τῶν ἄλλων τῷ συνῆθει τόπῳ εἰς σφαγὴν. 7. Ὁ δὲ ὄχλος ἤτησεν αὐτοὺς εἰς μέσον μεταχθῆναι, ὅπως διὰ τῶν ἁγίων σωμάτων ἐλαυνόμενον τὸ ξίφος θεάσωνται. Καὶ οἱ μακάριοι μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ ἐκόντες ἠγέρθησαν· ἡσχύνοντο γὰρ ὀλίγους μάρτυρας ἔχειν ἐπὶ τῷ μακαρίῳ θανάτῳ αὐτῶν. Καὶ δὴ ἐλθόντων αὐτῶν ὅπου ὁ ὄχλος ἐβούλετο, πρῶτον κατεφίλησαν ἀλλήλους, ἵνα τὸ μυστήριον διὰ τῶν οικείων τῆς πίστεως τελειώσωσιν. 8. Καὶ μετέπειτα ἀμένως ὑπέμειναν τὴν διὰ τοῦ ξίφους τιμωρίαν. Πολλῶ δὲ μᾶλλον ὁ Σάτυρος, ὁ καὶ πρότερος τὴν κλίμακα ἐκείνην ἀναβάς, ** ὡς καὶ ἔφησεν τὴν Περπετοῦαν ἀναμένειν. 9. Ἡ δὲ Περπετοῦα, ἵνα καὶ αὐτὴ γεύσεται τῶν πόνων, περὶ τὰ ὀστέα νυγεῖσα ἠλάλαξεν, καὶ πεπλανημένην δεξιᾶν ἀπειροῦ μονομάχου κρατήσασα προσήγαγεν τῇ κατακλείδι ἑαυτῆς. 10. Ἴσως τὴν τοσαύτην γυναῖκα τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος φοβουμένου καὶ ** [φονευθῆναι] μὴ βουλομένην.

11. Ὡ ἀνδρειώτατοι καὶ μακαριώτατοι μάρτυρες καὶ στρατιῶται ἐκλεκτοί, εἰς δόξαν κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ κεκλημένοι. Πῶς μεγαλύνωμεν ὑμᾶς ἢ μακαρίσωμεν, γενναϊότατοι στρατιῶται; Οὐχ ἦσσαν τῶν παλαιῶν γραφῶν [δ] εἰς οἰκοδομὴν ἐκκλησίας ἀναγινώσκεισθαι ὀφείλει ἢ πανάρετος πολιτεία τῶν μακαρίων μαρτύρων, δι' ὧν δόξαν ἀναπέμπομεν | τῷ πατρὶ τῶν αἰώνων, ἅμα τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ υἱῷ, τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, σὺν ἁγίῳ πνεύματι, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.